

DOSYA/ GÖZLEM VE GÖRÜŞLER**BİR SİVİL TOPLUM ÖRGÜTÜ
OLARAK KIZILAY**

Yüce AYHAN*

Kızılay, 11 Haziran 1868 tarihinde "Yaralı ve Hasta Askerlere Yardım Cemiyeti" adıyla kurulmuş, 14 Haziran 1877'de "Osmanlı Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1923'te Cumhuriyet'in ilanından sonra "Türkiye Hilal-i Ahmer Cemiyeti", 1935'te "Türkiye Kızılay Cemiyeti" ve 1947'de de "Türkiye Kızılay Derneği" adını almıştır.

Günümüzde Kızılay'ın anlamını kavrayabilmek için öncelikle Uluslararası Kızılhaç-Kızılay Dernekleri Federasyonu'na değinmek yararlı olacaktır. Federasyon, ırk, din, ulus, sınıf ya da politik inanç ayrımı yapmadan yardım etmeye yönelik en büyük insani organizasyondur. II.İtalyan Bağımsızlık Savaşı sırasında Avrupa'nın en kanlı çarpışmalarından biri olan Solferino çatışmasının (24.06.1859) ardından Henry Dunant'ın çabalarıyla başlatılan girişimler Cenevre'de uluslararası bir konferansın toplanmasını sağlamıştır. "Savaşta yaralananların kaderini iyileştirmek" için Ağustos 1864'te toplanan Cenevre Konvansiyonu'nun kabulüyle ulusal Kızılhaç kuruluşları hizmete girmeye başlamıştır. 1919 yılında ulusal dernekleri biraraya getiren Uluslararası Kızılhaç-Kızılay Dernekleri Federasyonu kurulmuştur. Günümüzde federasyona üye 176 Kızılhaç ve Kızılay Derneği bulunmaktadır. Federasyonun Cenevre'de bir sekreterliği ve yeryüzündeki etkinliklerini yürütebileceği noktalarda 60'tan fazla delegasyonu bulunmaktadır. Federasyon, görevini olarak ifade etmektedir. Muhtaç insanlar ise yaşamları (ya da kabul edilebilir düzeyde sosyal ve ekonomik güvenliğe sahip olma ve insana yaraşır biçimde yaşama hakları) tehlikede olan kişilerdir. Bunlar, sıklıkla doğal afetlerin kurbanları, sosyoekonomik krizlerin yolaçtığı yoksulluk kurbanları, göçmenler, ve ani sağlık gereksinimleri olan insanlar olarak tanımlanmaktadır. Federasyonun çalışmaları dört ana alanda yoğunlaşmaktadır: İnsani

değerleri yükseltmek; afet sonrası; afete hazırlılık; sağlık hizmetleri ve topluma yönelik hizmetler.

Federasyon, ulusal dernekler ve Uluslararası Kızılhaç Komitesi ile birlikte Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'ni oluşturmaktadır.

Bu açıdan bir ulusal dernek konumunda bulunan Türkiye Kızılay Derneği, Uluslararası Kızılhaç ve Kızılay Hareketi'nin yedi temel ilkesi uyarınca ayırım gözetmeden, insani değerleri temel alan, tarafsız, bağımsız, işbirliğine açık, evrensel, gönüllü bir yardım kurumu olarak tanımlanabilecek bir sivil toplum örgütüdür.

Türkiye'de Kızılay'ın örgütlenme biçimi, Ankara'da bulunan bir genel merkez ile çeşitli il, ilçe ve beldelerde kurulu bulunan şubeler şeklindedir. Genel Merkez ve şube organları seçimlerle oluşmakta, yetkili organlara seçilenler görevlerini herhangi bir ücret almaksızın, fahri olarak yürütmektedirler. Ancak Kızılay'ın amaç ve ilkeleri yönünde, ilgili mevzuat ve yetkili organların kararları uyarınca düzenlemek ve yürütmek üzere bir Genel Müdürlük kurulmuştur. Genel Müdürlük, ücretle çalışan uzman kadrolarından oluşmaktadır. Kızılay'ın başlıca etkinlik alanları yardım hizmetleri, kan hizmetleri, gençlik hizmetleri ve sağlık hizmetleridir.

1999 yılında Türkiye'de yaşanan 17 Ağustos Marmara Depremi, yalnızca insanların yaşamlarını sarsmak ve değiştirmekle kalmamış, ülkemizdeki tüm kurumları da afet konusundaki algılamalarında değişikliğe zorlamıştır. Kızılay da bu kurumlardan biridir. 17 Ağustos sonrası dönemde Türk Kızılayı Federasyonun katkılarıyla yapısal bir değişime yönelmiştir. ODTÜ, TAI, BİTAV ve TÜBİTAK desteğiyle yürütülen Kızılay'ın yeniden yapılandırılması çalışmalarıyla öncelikle çağdaş bir yönetim ve genç, dinamik, profesyonel bir kadrolaşma hedeflenmektedir.

* Dr., TTB Merkez Konsey Delegesi ve Kızılay İzmir Şubesi Yönetim Kurulu Üyesi

Federasyon ile etkin bir ilişki, mali yapının misyona uygun hale getirilmesi, afet durumunda hizmetleri daha etkin biçimde sunulabilmesi, örgüt yapısının çağdaştırılması ve kadroların çağdaş biçimde eğitimi bu çalışmaların alt başlıklarını oluşturmaktadır. Kızılay yapısını değiştirmeye yönelik bu çalışmalar sırasında federasyonun desteğini de almaktadır. Halen iki önemli proje yaşama geçirilmeye çalışılmaktadır. Bunlardan birincisi Türk Kızılayı ve İspanyol Kızılayı'nın birlikte yürüttüğü "2001 İlyardım Eğitimcilerinin Eğitimi Projesi" diğeri de Federasyon, Türk Kızılayı ve Amerikan Kızılayı'nın birlikte yürüttüğü Afete Hazırlılık Projesidir.

İlyardım Eğitimcilerinin Eğitimi Projesi, Türkiye'de toplumun ilkyardım konusunda doğru ve bilimsel bilgilerle eğitilmesi için Sağlık Bakanlığı, Türk Tabipler Birliği, İspanyol Kızılayı ve Türkiye Kızılayı başta olmak üzere konuyla ilgili tarafların görüşleri alınarak başlatılmıştır. İspanyol Kızılayı'nın desteğiyle (parasal destek dahil) şubeler aracılığıyla seçilen sağlıkla ilgili gönüllü kişilerin (hekim, hemşire, sağlık memuru, laborant, eczacı vb) bu yöndeki eğitimi 2001 yılı başında başlamış ve sürmektedir. İlyardım eğitimcisi olan bu kişilerin standart bir eğitim alması sağlanmış, bu kişilerin standart biçimde ve standart eğitim araçları kullanarak, interaktif eğitim teknikleriyle toplumu eğitmesi hedeflenmiştir. Önümüzdeki günlerde İtalyan Kızılayı'nın da katılımıyla bu proje yeni bir açılımla geniş halk kitlelerinin ilkyardım eğitimi almasını sağlamaya ağırlık verecektir.

Afete Hazırlılık Projesi, Federasyonun Strateji 2010 adını verdiği bir proje kapsamında ülkemizde Amerikan Kızılayı ve Türk Kızılayı işbirliğiyle yürütülmektedir. Strateji 2010 Şubat 2001 tarihinde başlatılmıştır ve Federasyonun afete hazırlılık ve yanıt yeteneğini ulusal, bölgesel ve uluslararası düzeyde arttırmaya yönelik bir çalışmadır. Erken uyarı ve acil durum görüntüleme sistemlerinin, online veri tabanlarının, afete yönelik bir araç kutusunun oluşturulması ve afet yönetiminde bağlantıların sağlanmasını içermektedir. Bu proje için Türkiye'de Kızılay İzmir Şubesi ve Gaziosmanpaşa (İstanbul) Şubesi pilot Kızılay Şubeleri seçilerek çalışmalar başlatılmıştır. Amaç bu şubelerin afetle savaşım ve afete hazırlılık konusunda özgün programlarını oluşturmalarına yardımcı olmak, bu

programları giderek Türkiye'deki diğer Kızılay şubelerinde de yaygınlaştırmaktır. Programların oluşturulması aşamasında valilik kriz masası, il sivil savunma müdürlüğü, il sağlık yöneticileri, sivil toplum örgütlerinin temsilcileri ve muhtarlarla görüşmeler yapılmış, programın şubenin faaliyet gösterdiği il, ilçe ve bölgedeki diğer unsurlarla birlikte çalışma temelinde oluşturulması hedeflenmiştir. Tüm bu çalışmalar Uluslararası Kızılay Kızılay Hareketi'nin bir parçası olan Türk Kızılayı'nın uluslararası standartlarda bir yardım kuruluşu olmasını sağlamaya yöneliktir. Ciddi bir parasal kaynağa ve uluslararası desteğe sahip olan Kızılay'ın 1999 Marmara Depremi sonrasında zedelenen görüntüsü ulusal desteğin azalmasına yolaçmıştır. Ancak Kızılay'ın, temel amacı "gereksinimi olanlara yardım etmek" olan bir sivil toplum kuruluşu olduğu unutulmamalıdır. Kızılay'ın başarıya ulaşması her kademedede, gönüllülerin katılımıyla olanaklıdır ve hepimizin sorunudur. Çünkü hepimiz "o yardıma" bir gün gereksinim duyabiliriz.

KAYNAKÇA

www.kizilay.org.tr Türkiye Kızılay Derneği.

www.ifrc.org Uluslararası Kızılay-Kızılay Dernekleri Federasyonu

www.redcross.int Uluslararası Kızılay-Kızılay Hareketi

Amblemlerin Gelişimi

Kızılay amblemi sanıldığı gibi tersine dinsel bir anlam taşımamaktadır. 1864 Cenevre Konvansiyonu'nda toplantıya ev sahipliği yapan ülke olan İsviçre'ye duyulan minnetin bir ifadesi olarak İsviçre bayrağının renkleri tersine çevrilerek amblem olarak kabul edilmiştir. 1876'da Rus-Osmanlı Savaşı sırasında kızıl haç simgesinin müslüman askerlerin dini inançlarını zedeleyeceği düşüncesiyle Osmanlılar tarafından beyaz zemin üzerinde kırmızı hilal amblem olarak seçilmiş ve müslüman ülkelerde ulusal dernekler kızıl haç amblemini kullanmaya başlamışlardır. 1923'te İran beyaz zemin üzerinde kırmızı bir aslan ve güneş şeklinde bir amblem kullanmaya başlamıştır. Ancak şahlık rejiminin ardından İran'da da kızıl haç amblemi kullanılmaya başlanmıştır.